

Frazemi vezani uz čovjeka u hrvatskom i ruskom jeziku

Šimić, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:936610>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Diplomski sveučilišni studij ruskog jezika i književnosti; smjer: nastavnički

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Diplomski sveučilišni studij ruskog jezika i književnosti; smjer: nastavnički

Frazemi vezani uz čovjeka u hrvatskom i ruskom jeziku

Diplomski rad

Student/ica:

Ana Šimić

Mentor/ica:

prof. dr. sc. Marina Radčenko

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ana Šimić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Frazemi vezani uz čovjeka u hrvatskom i ruskom jeziku** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 19. lipnja 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJEST FRAZELOGIJE	2
2.1. FRAZEM I NJEGOVA STRUKTURA	2
2.2. PODRIJETLO FRAZEMA	4
2.3. STIL FRAZEMA	5
2.4. OBLIK FRAZEMA	6
3. FRAZEMI KOJI SE ODOSE NA ČOVJEKA	8
3.1. FRAZEMI I ČOVJEKOVA VANJŠTINA	9
3.2. FRAZEMI I OSOBINE LJUDI	12
3.2.1. DOB	12
3.2.2. OSOBINE HRABROSTI I PLAŠLJIVOSTI	14
3.2.3. DOBROTA I ZLOBNOST, POŠTENJE I NEPOŠTENJE	15
3.2.4. UMNE SPOSOBNOSTI ČOVJEKA	16
3.2.5. POZITIVNE OSOBINE LJUDI	17
3.2.6. NEGATIVNE OSOBINE LJUDI	19
3.3. ODNOS LJUDI PREMA RADU	22
3.4. STANJE LJUDI	24
3.5. SIROMAŠTVO I BOGATSTVO	29
3.6. ODNOSI MEĐU LJUDIMA	31
3.7. ODNOS LJUDI PREMA JELU	33
3.8. LJUDSKO KRETANJE	34
3.9. BROJNOST LJUDI	36
4. ZAKLJUČAK	37
5. BIBLIOGRAFIJA	38

1. UVOD

Svoj ću rad započeti objašnjavajući frazeologiju kao znanost te njenu povijest i razvoj. Nadalje, objasnit ću što je to frazem te kakvu strukturu ima. Također, bit će i riječi o podrijetlu frazema gdje ću ukratko objasniti što su nacionalni frazemi, što su posuđeni frazemi, a što su frazemi nastali na osnovu književnih djela i različitih područja ljudske djelatnosti ili struke. Shodno tome, i stil frazema će odigrati važnu ulogu u njihovom shvaćanju. Neutralna frazeologija prisutna je u svim jezicima iako većina frazema pripada razgovornom stilu. Razgovorni stil još uključuje i vulgarni stil. Nadalje, u radu će se govoriti o obliku frazema s obzirom na to da ću svaki frazem analizirati na temelju tipa njegove frazeološke sveze (Menac, 2007: 10-20).

Što se tiče same analize, u ovom radu ću pisati o ruskim i hrvatskim frazemima vezanim uz čovjeka, tj. njegovu vanjštinu, njegove pozitivne i negativne osobine te umne sposobnosti. Zatim ću obratiti pozornost na odnos čovjeka prema radu, samom sebi, ali i na njegovo psihičko i fizičko stanje. Zadnja poglavlja će obuhvatiti načine na koji se čovjek kreće i brojnost ljudi na jednom mjestu. Broj frazema će biti povećí s obzirom na mnogobrojne načine kojima se određena čovjekova djelovanja mogu opisati. Važno je spomenuti da će frazemi biti analizirani na strukturnoj i semantičkoj razini te da će se svakom hrvatskom frazemu nastojati naći njegov prijevodni ekvivalent u ruskom jeziku i obrnuto.

2. POVIJEST FRAZELOGIJE

Frazeologija se počela razvijati kao samostalna lingvistička disciplina nakon 1947. godine. Glavni uzrok njenom razvoju bio je rad lingvиста Viktora Vladimiroviča Vinogradova pod nazivom *Osnovni tipovi frazeoloških jedinica u ruskom jeziku* (Fink-Arsovski, 2002: 6). Prvo se počela razvijati na području nekadašnjeg Sovjetskog Saveza, a zatim i u ostalim slavenskim zemljama. U Hrvatskoj frazeologija svoj početak doživljava početkom 70-tih godina 20. stoljeća zahvaljujući Antici Menac (isto).

Termin „frazeologija” ima više značenja. S jedne strane, frazeologijom se naziva jezikoslovna disciplina koja analizira ustaljene izraze čvrste strukture te koja se razvila u samostalnu jezikoslovnu granu u drugoj polovici 20. stoljeća. S druge strane, termin „frazeologija” opisuje sveukupnost frazema jednog jezika ili pojedine skupine frazema izdvojene prema različitim kriterijima (Kovačević, 2012: 3).

Od sedamdesetih godina 20. stoljeća pa nadalje pojavljuje se veliki interes za pronalazak naziva temeljne frazeološke jedinice. Neki od naziva koji se počinju upotrebljavati su *stalni izraz*, *okamenjeni izraz*, *fraza*, *frazeologizam*, *idiom*, *frazem* te mnogi drugi. Međutim, svaki naziv je naišao na protivnike te niti jedan od njih nije bio u potpunosti usvojen. U Hrvatskoj se isprve prihvaća naziv *frazeologizam*, ali ubrzo biva zamijenjen nazivom *frazem* koji je nastao po uzoru na ostale jezikoslovne pojmove osnovnih jedinica jezičnoga sustava (isto: 7-8).

2.1. FRAZEM I NJEGOVA STRUKTURA

Frazem se smatra osnovnom jedinicom frazeologije: „On se sastoji od *najmanje dviju sastavnica* (od dviju autosemantičkih ili od kombinacije autosemantičke i sinsemantičke) koje karakterizira *cjelovitost i čvrsta struktura*” (Fink-Arsovski, 2002: 6). Josip Matešić, poznati hrvatski frazeolog, određuje četiri važna obilježja frazema. Kao prvo obilježje navodi *reproduciranje*, tj. navodi kako se frazem pojavljuje u gotovom obliku, kao jaka veza riječi dobivena dugotrajnom uporabom. Drugo obilježje se odnosi na *formalno ustrojstvo* koje navodi da je frazem nerazdvojen skup riječi od kojih su najmanje dvije riječi punoznačne. Treće obilježje se odnosi na semantičku pretvorbu barem jednog člana tog skupa riječi ili, kratko rečeno, *idiomatičnost*. Zadnje obilježje se tiče *uklapanja frazema u kontekst* (Matešić, 1982: 6).

S druge strane, autorica knjige *Poredbena frazeologija* (2002), Željka Fink-Arsovski, kao prvo svojstvo frazema izdvaja supostojanje najmanje dviju sastavnica, bilo da se radi o dvjema punoznačnicama ili o kombinaciji nepunoznačnice i punoznačnice. Također navodi da su temeljne značajke frazema cjelovitost značenja i jaka struktura te kao zadnje osobine navodi ekspresivnost, konotativno značenje i potpunu ili djelomičnu desemantizaciju (Fink-Arsovski, 2002: 8-9).

Sve spomenute karakteristike se odnose na frazeologiju u užem smislu. To su neslobodni skupovi riječi ili, drugim riječima, oni skupovi riječi koji se reproduciraju u gotovom obliku koji se zadržao dugotrajnom uporabom. Frazeologija u širem smislu obuhvaća izraze koje karakterizira ustaljenost, cjelovitost i čvrsta struktura. Neki od takvih frazema su *crna burza, morski pas, jaje na oko, uzeti u zaštitu, donijeti odluku...* (isto: 7-8). Važno je naglasiti da je donja granica frazema znana kao *frazem fonetska riječ*, a gornja kao *frazemska rečenica*. Između te dvije granice postoji najbrojnija skupina *frazemske sveze riječi* (Kovačević, 2012: 12). Sveze riječi dijelimo na slobodne i frazeološke. U frazeološkim svezama događa se promjena značenja ili gubitak značenja svih ili određenih sastavnica te značenje čitave sveze ne proizlazi iz značenja pojedinih sastavnica. Drugi oblik sveze riječi, slobodna sveza, je ona sveza u kojoj svaka komponenta zadržava svoje značenje. Kao primjer možemo uzeti izraz *čitati knjigu*, u kojem govornik odlučuje hoće li umjesto glagola *čitati* upotrijebiti neki drugi glagol ili umjesto imenice *knjiga*, upotrijebiti neku drugu imenicu, koja će više odgovarati njegovom trenutnom kontekstu (Menac, 2007: 9-10).

Struktura frazema je čvrsta. Oni se reproduciraju u već gotovom obliku. Drugim riječima, frazemi se ne tvore svaki put iznova, kao što je slučaj s tvorbom slobodnih veza. Zbog takve strukture, njihovo značenje najčešće se ne izvodi iz značenja pojedinih sastavnica. Shodno tome, vrlo je teško shvatiti da se značenje frazema *nemati dlake na jeziku*, tumači kao *otvoreno govoriti*. Štoviše, struktura frazema je obično toliko čvrsta da je u njemu nemoguće zamijeniti pojedine komponente drugom riječju ili sinonimom. Stoga ne možemo umjesto *ostaviti na cjedilu*, reći *ostaviti na cjediljci* i umjesto *pasti na lijepak* reći *pasti na ljepilo*. Također, treba navesti da je i poredak sastavnica u frazemu većinom stabilan te nikad nećete čuti da ćemo frazem *slika i prilika* reći obrnuto kao *prilika i slika*. Naravno, uvijek postoje iznimke. Tako postoje frazemi kod kojih je dopuštena zamjena jedne komponente sinonimom ili nekom drugom riječju. Neki od njih su: *časna (poštena) riječ, nositi zastavu (barjak), čovjek od riječi (besjede), život mu visi o dlaci (niti), oprati uši (glavu)* (isto: 12). U ruskom jeziku možemo navesti *глаза слипаются (закрываются), глаза на баню (на водокачку)*

(Mokienko, 2007: 121). Postoje frazemi čije se sastavnice zamjenjuju riječju koja im nije bliska po značenju. To su frazemi *gledati kao tele u nova (šarena) vrata, govoriti u vjetar (ututanj)* (Menac, 2007: 11-12). Kao primjer u ruskom jeziku možemo navesti frazeme *от всей души — от всего сердца, с головы до ног — с головы до пят, задать лататы — задать стрекача* (Šanskij, Ivanov, 1987: 65). Treći slučaj zamjene odnosi se na zamjenu sastavnice pomoću riječi suprotna značenja koja uzrokuje tvorbu frazemskih antonimskih parova, npr. *ići uz dlaku — іći niz dlaku, gledati kroz crne naočale — gledati kroz ružičaste naočale* i tako dalje (Menac, 2007:14). Takvi frazemski antonimski parovi u ruskom jeziku su *заваривать кашу — расхлёбывать кашу, падать духом — воспрянуть духом, катиться по наклонной плоскости — идти в гору* (Valgina, Rozental', 2002:32).

2.2. PODRIJETLO FRAZEMA

Podrijetlo frazema se prvenstveno odnosi na jezik u kojem je frazem nastao, ali i područje iz kojeg je preuzet. Tako možemo izdvojiti nacionalne frazeme, posuđene frazeme, frazeme nastale na osnovi književnih djela i citata napisanih na jeziku koji ih upotrebljava ili prevedeni s drugih jezika, frazeme preuzete iz narodne književnosti, frazeme stvorene na temelju termina različitih znanosti, područja ljudske djelatnosti ili struka te frazeme koji potječu iz raznih žargona. U nacionalne frazeme svrstavamo frazeme stvorene u jeziku u kojem se koriste. Na primjer, u hrvatskom jeziku *davati šakom i kapom, čekati kao ozebao sunce, na vrbi svirala* (Menac, 2007: 16) te u ruskom jeziku *среди бела дня, бабье лето, скатертью дорога* (isto: 123).

Posuđeni frazemi su proizašli iz drugog jezika, ali su do određene mjere prilagođeni jeziku koji ih je posudio. U hrvatskom su takvi frazemi *in memoriam, alfa i omega, all right, željezna zavjesa* (isto: 16). U ruskom jeziku to su *камень преткновения, вавилонское столпотворение, фиговый листок* (Valgina, Rozental', 2002: 37).

Frazeme nastale na osnovi književnih djela i citata možemo podijeliti na one koji su napisani na jeziku koji ih upotrebljava *tko bi gori, eto je doli; bože mili, kud sam zašo*; te na one prevedene s drugih jezika *biti ili ne biti; ružno pače, mrtve duše* (Menac, 2007: 16). Naravno, oni postoje i u ruskom jeziku. Tako u one koji su napisani na jeziku koji ih upotrebljava

ubrajamo frazeme *из прекрасного далека; легкость в мыслях необыкновенная; мертвые души*, a u one prevedene iz drugih jezika *так вот где собака зарыта; синий чулок; время - деньги* (Valgina, Rozental', 2002: 37).

Frazemi preuzeti iz narodne književnosti također uključuju i poslovice. Kao primjere možemo navesti frazeme *ljepota djevojka; Bože mili, čuda velikoga; pedalj muža* te poslovice *u laži su kratke noge; bez muke nema nauke; bolje išta nego ništa* (Menac, 2007: 16). Što se tiče ruskog jezika, mnogi frazemi su preuzeti u druge jezike te tako možemo nabrojiti frazeme *герой нашего времени; дом отдыха; дом культуры* koje nalazimo i u drugim europskim jezicima (Valgina, Rozental', 2002: 37).

Brojni frazemi su nastali na temelju termina različitih znanosti, područja ljudske djelatnosti i struka. Na primjer frazemi iz područja glazbe *davati ton, kriva nota*; frazemi iz kazališta *igrati glavnu ulogu, dići zastor*; frazemi iz pomorstva *vjetar u krmu, ploviti protiv struje*; frazemi iz znanosti *svesti/svoditi na zajednički nazivnik; kratki spoj* te frazeme iz sporta *baciti u aut, u posljednjoj rundi* (Menac, 2007: 17). U ruskom jeziku također možemo naći frazeme iz različitih područja. Tako iz područja glazbe imamo *быть на аккорде, бас на бас*; iz područja sporta *взять тайм-аут, сделать ход конем* i tako dalje (Sirotkin, 1).

Zadnja grupa frazema, frazemi iz različitih žargona, tj. specifičnih „šifriranih“ jezika koje razumije određen krug ljudi. Takvi su primjerice frazemi iz kartaškog žargona *držati banku, otkriti karte*; te frazemi iz žargona mladih *to je za pet, dobiti topa* te u ruskom *раскрывать карты, в натуре* (Menac, 2007: 17).

2.3. STIL FRAZEMA

Kada govorimo o stilu frazema, najprije treba spomenuti stilski neutralnu frazeologiju koja se koristi u svim jezičnim stilovima bez nekih ekspresivno-emocionalnih karakteristika. To su frazemi *od jutra do mraka, biti kratka vijeka, staro i mlado* i mnogi drugi (isto: 19). Sukladno tome, neutralnu frazeologiju u ruskom jeziku čine frazemi *сдержатъ слово, тайное голосование, во всяком случае, на два фронта* (Šanskij, Ivanov 1987: 85).

Nadalje, razgovorni stil se najčešće očituje u svakodnevnom usmenom izražavanju. Kao primjer možemo navesti frazeme *stezati remen, s konja na magarca, izbiti iz glave*. Kod razgovorna stila još nailazimo i na vulgarni stil koji se očituje kao njegova snažnija verzija.

Tako imamo frazeme *ići na jetra, začepi gubicu, boli me đon*. Ruski jezik također razlikuje obje vrste stila. Frazemi *кусать локти, в руках горит, язык без костей* spadaju u razgovorni stil (Rahmanova, Suzdaljceva, 2010: 231), dok frazemi *дать по шее; языком чесать; черта с два* spadaju u vulgarni stil (Valgina, Rozental', 2002: 38-39).

Kao zadnje, važno je spomenuti frazeme koji osim svog osnovnog značenja također imaju i konotativno značenje. Možemo ih podijeliti na konotativno značenje odobravanja *čist kao zlato, dobar kao dobar dan, svaka mu čast*; zatim neodobravanja *plesati kako drugi svira, knjiški moljac, stari lisac*; one s značenjem humora *neće grom u koprive, za babino brašno*; i one koje imaju svečaniji ton *preseliti se u vječnost, položiti na oltar domovine* (Menac, 2007: 20). U ruskom jeziku kao frazeme koji imaju konotativno značenje neodobravanja imamo frazeme *абсолютный ноль, на барскую ногу, ни аза в глаза, брать (взять) за бока* (Valgina, Rozental', 2002: 38).

2.4. OBLIK FRAZEMA

Kada govorimo o obliku frazema, zapravo govorimo o onome što oblik frazema predstavlja. Tako možemo frazem promatrati kao skup riječi, fonetsku riječ ili rečenicu (Menac, 2007: 17).

Fonetska riječ se definira kao sveza jedne samostalne, naglašene riječi i jedne nenaglašene i nesamostalne riječi koje skupa čine naglasnu cjelinu. Takvi frazemi su *iz inata, ispod časti, duše mi* i tako dalje (isto: 18). U ruskom jeziku nailazimo na frazeme *от злости, на фарм, на фуг* (Mokienko, 2007: 698-699):

Skup riječi je najučestaliji oblik frazema. On označava spoj dviju ili više samostalnih riječi uz pomoćne riječi ili u nekim slučajevima bez pomoćnih riječi. U takvim skupovima se tvore razne sintaktičke sveze. One mogu biti neovisnog tipa, tj. kad se komponente spajaju neovisnim veznicima *kruh i sol, luk i voda, kratko i jasno*. Također mogu biti i ovisnog tipa koji uključuje više podjela. Na primjer, imamo kongruenciju, gdje se glavna i ovisna riječ slažu u rodu, broju i padežu. Kao primjere možemo istaknuti *krokodilske suze, крокодиловы слёзы; glavni zgoditak*. Zatim, imamo reakciju gdje glavna riječ diktira oblik ovisne riječi. Ta glavna riječ može biti glagolska *poremetiti/remetiti mir, pružiti/pružati otpor, давать/дать бой*; zatim imenička *otac obitelji, глава семьи; znak pažnje*; i pridjevska *pun sebe, kriv za sve*. Zadnji tip je pridruživanje, ili drugim riječima, situacija u kojoj je glavna riječ nepromjenjiva ili se

samo rabi u osnovnoj formi. To su frazemi *biti protiv, mirno spavati* (Menac: 2007: 18, Mokienko, 2007: 300-700).

Kao što smo već naveli, frazemi po obliku mogu odgovarati i rečenici. Takvim frazemima rečenica se smatra kao glavni strukturni oblik. Tako imamo proste rečenice *žena je varljiva, u tom grmu leži zec*. S druge strane, imamo prostu rečenicu, koja se grana na neovisno složene *Lazo laže, a Mato maže; niti pisnu niti zubi škrinu* i ovisno složene *to je da čovjeku pamet stane; što mu je na srcu to mu je na jeziku* (isto: 18-19). Istu podjelu susrećemo i u ruskom jeziku. To su *Любви все возрасты покорны, глаз-алмаз, сердце в пятки уходит(ушло)* (Valgina, Rozental', 2002: 40).

3. FRAZEMI KOJI SE ODNOSU NA ČOVJEKA

Frazeologija se kao jezikoslovna disciplina smatra vrlo preciznom u određivanju tj. oslikavanju odnosa jezika i kulture. Stoga možemo reći da su i frazemi jedan od načina kojim se mogu prezentirati kulturni izričaji određenog društva. Temelj većine frazema su metafore te se shodno tome, frazeološka građa može rasporediti prema konceptima ili tzv. semantičkim poljima u koja se svrstavaju određene karakteristike koje čine osnovu formiranja frazeološkog značenja. Nadalje, mnoga istraživanja ukazuju na to da su frazemi koji se odnose na čovjeka najbrojnija skupina, a zatim ih slijede frazemi kojima se opisuje količina i frazemi kojima se opisuju vremenski i prostorni odnosi (Malnar Jurišić, 2015: 2).

U frazeme koji se odnose na čovjeka uključujemo frazeme kojima se opisuje čovjekovo podrijetlo; čovjekova vanjština; čovjekove sposobnosti; čovjekove osobine; čovjekovo stanje te rezultat vlastitog ili tuđeg djelovanja; čovjekovo ponašanje i međuljudski odnosi te čovjekov odnos prema radu (Kovačević, 2014: 127-277). Od svih navedenih frazema od najvećeg interesa za moj rad bit će frazemi kojima se opisuju osobine ljudi.

3.1. FRAZEMI I ČOVJEKOVA VANJŠTINA

Prilikom prikaza čovjekove vanjština, pažnja se prvenstveno daje opisu čovjeka kao pretilog tj. debelog ili mršavog. U hrvatskom jeziku mršavost osobe najčešće se uspoređuje s tankim drvenim predmetima. Stoga imamo frazeme *mršav kao čačkalica (prut)*, *suh kao vreteno*. U ruskom nalazimo na usporedbu mršavosti s vješalicom, štapom, palicom i tako dalje. To su frazemi *худой как вешалка*, *худой как спица*, *худой как палка* (Fink-Arsovski, 2002: 38). Tip frazeološke sveze u svim frazemima je pridjev + veznik + imenica u nominativu. Česta je usporedba mršavosti sa životinjama. Tu se javljaju poredbeni frazemi *mršav kao pas*, *mršav kao glista*. Ruski jezik svoj ekvivalent nalazi u frazemu *худой как глиста*. Nadalje, u ruskom se javljaju još neki frazemi koji za imeničke komponente imaju riječi *skelet* ili *kostur* *худой как кощей*, *худой как скелет* (Kovačević, 2012: 127). Tip frazeološke sveze je ponovo pridjev + veznik + imenica u nominativu. Valja istaknuti da postoji još jedan frazem <*sama*> *kost i koža*, s kojim se prikazuje čovjekova mršavost, ali i iscrpljenost (isto). Ruskom jeziku odgovara frazem *кожа да кости*. Tip frazeološke sveze u hrvatskom frazemu je pridjev u nominativu + imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu, a u ruskom frazemu imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

S druge strane, frazemi kojima se opisuje debljina najčešće se vežu uz usporedbu pretila čovjeka sa svinjom. Stoga imamo hrvatski frazem *debeo kao svinja* i ruski frazem *толстый как свинья*. Postoje i usporedbe debelih osoba s okruglim predmetima. Na primjer, *debeo kao bačva* i ruski ekvivalent *толстый как бочка* (Fink-Arsovski, 2002: 38). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Prilikom opisa vanjštine čovjeka u obzir treba uzeti izgled tijela te visinu. Shodno tome, dobro građena muškarca se opisuje frazedom *kao od brijega (brda) odvaljen*. Suprotno tome, nerazvijeno žensko tijelo opisujemo frazedom *ravna kao daska*. Pritom se misli i na mršavu ženu i ženu koja nema izražene attribute (isto). Frazeološka sveza prvog frazema je veznik + prijedlog + imenica u genitivu + pridjev u nominativu, a drugog pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku kao sličan frazem nailazimo *плоский как блин* gdje se hrvatska riječ *daska* zamjenjuje ruskom riječju *блин* (palačinka). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Visina se u hrvatskom jeziku opisuje frazemima *visok kao toranj*, *visok kao gora*, *visok do neba* (isto: 39). U ruskom jeziku nalazimo na frazeme *коломенская верста* i *пожарная*

каланча kojim se opisuje visok ili jako visok čovjek. Vrsta frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Suprotno visini, nizak čovjek se u ruskom jeziku opisuje frazemima *от горшка два вершка, от земли не видать* (Rogožina, 2012). Tip frazeološke sveze prvog frazema je prijedlog + imenica u nominativu + broj + imenica u genitivu, a drugog - prijedlog + imenica u genitivu + čestica + glagol. U hrvatskom jeziku postoji frazem *metar i žilet* koji se koristi u neformalnom govoru, a opisuje vrlo nisku osobu. Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Vanjština čovjeka se također opisuje i u vidu ljepote i ružnoće. Tako u hrvatskom jeziku imamo frazem u kojemu se ljudska ljepota uspoređuje s ljepotom slike *lijep kao slika*. U ruskom jeziku postoji ekvivalent koji glasi <красивый> *как картинка (картиночка)*. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Postoji i frazem *lijep kao Apolon* ili u ruskom *красивый как Аполлон* koji se veže uz opisivanje muške ljepote. Sličan frazem ne postoji za opis ženske ljepote, ali zato postoje određeni folklorizmi kojima se opisuje ljepota mlađih djevojaka, ali i djece. U hrvatskom jeziku tako imam usporedbu lijepe žene s jabukom *kao crvena (zlatna, rumena) jabuka*, dok se u ruskom jeziku takva usporedba veže uz malinu, ružu ili neki drugi cvijet *как роза, как розочка* (Fink-Arsovski, 2002: 40-41). Tip frazeološke sveze je veznik + imenica u nominativu.

Frazemi *ružan kao smrtni grijeh, ružan kao đavo, ružan kao lopov* koriste se kod opisa ružnoće čovjeka. Kao što je vidljivo svaki frazem za komponentu ima pridjev *ružan*. U ruskom jeziku koriste se pridjevi *дурной, страшный*. Shodno tome, imamo frazem *дурной как смертный грех* (isto: 41). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Način odijevanja također može spadati u grupu frazema koji opisuju vanjštinu čovjeka. Frazem <*uređen (dotjeran)*> *kao iz kutije* opisuje osobu koja ima odličan modni ukus te je uvijek uredna i lijepo odjevena (Baza frazema hrvatskog jezika, 2020). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + prijedlog + imenica u genitivu. U ruskom jeziku ne postoji ekvivalent, ali postoji frazem *одетый с иголочки* koji također opisuje urednu i čistu osobu koja se lijepo odijeva (Rogožina, 2012). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + prijedlog + imenica u genitivu. Suprotno tome, za osobu koja nije lijepo odjevena koristimo frazem *ružan kao strašilo* koji se također odnosi i na ružnu osobu. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom nailazimo na malo drugačiji frazem

сидит как на корове седло. Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + prijedlog + imenica u lokativu + imenica u akuzativu.

Postoji još nekoliko karakteristika vanjskog izgleda čovjeka. Tako za osobu odličnog vida koja je sposobna zapažati i najsitnije detalje kažemo da ima *oko sokolovo*. U ruskom jeziku pak imamo drugi frazem. Rusi umjesto *oko sokolovo* koriste frazem *глаз - алмаз* što bi u slobodnom prijevodu značilo ‘dijamantno oko’. Ruski frazem ima strukturu rečenice. U hrvatskom jeziku imamo usporedbu tamnih očiju s ugljenom te tako postoji frazem <оči> *crne kao ugljen* te ekvivalent u ruskom jeziku <глаза> *чёрные как угли* (Fink-Arsovski, 2002: 40). Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu množine + pridjev u nominativu množine + veznik + imenica u nominativu množine. Treba naglasiti kako je u ruskom jeziku česta usporedba crnih očiju s crnim ribizom i višnjama, ali i šljivama. To su frazemi <глаза> *чёрные как смородины* (*смородинки*), <глаза> *чёрные как вишни* (isto). Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu množine + pridjev u nominativu množine + veznik + imenica u nominativu množine.

Nasuprot frazemima vezanim uz crnu boju, javlja se frazem *bijel kao bjelokost* koji se upotrebljava za opis vrlo bijelih zubi. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Za opis nezdravih i ružnih zubi koristi se frazem *imati groblje u ustima*. Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u akuzativu + prijedlog + imenica u lokativu. Ruski jezik nažalost ne sadrži ekvivalente, ali ni slične frazeme kojima bi se izrazilo dobro ili loše stanje zubi. U hrvatskom jeziku postoji još jedan frazem vezan uz bijelu boju, a veže se uz opis sijede brade, kose ili brkova. On glasi *bijel kao inje*. Njegova varijanta u ruskom jeziku je malo drugačija jer se umjesto leksemske sastavnice *иней* (inje) koristi leksemska sastavnica *снег* (snijeg): *белый как снег* (isto). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

3.2. FRAZEMI I OSOBINE LJUDI

Frazemi kojima se opisuju čovjekove osobine jedna su od najbrojnijih skupina frazema. Oni izražavaju individualne karakteristike ljudi, emocionalno stanje ljudi, njihov odnos prema svijetu i društvu oko sebe, ali i njihov položaj u društvu u kojem žive (Rogožina, 2012).

3.2.1. DOB

U hrvatskom jeziku starost ljudi opisuju dva frazema čije leksemске komponente sadrže elemente iz Biblije. To su frazemi *star kao Biblija* i *star kao Metuzalem*. Oba frazema upućuju na dugu starost s obzirom da je Biblija knjiga koja je nastala prije više od 5000 godina, a Metuzalem, čovjek koji je živio oko 700 godina. U ruskom imamo sličan frazem samo što su leksemске sastavnice Biblija i Metuzalem zamijenjene sastavnicom *мир* (svijet): *старый как мир* (Fink-Arsovski, 2002: 42). Tip frazeološke sveze svih frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Nadalje, postoji još nekoliko frazema u ruskom jeziku kojima se želi naglasiti dugovječnost ili starost. To su *выходить (выйти) из годов* koji znači biti jako star, a kao tip frazeološke sveze ima glagol + prijedlog + imenica u genitivu množine. Također, postoji i frazem *песок сыплется из кого* koji ima značenje „doživjeti duboku starost”. Kao posljednji frazem navela bih *мафусаилов век жить (прожить)* koji kao leksemску sastavnicu ima Metuzalem koja je prisutna i u hrvatskom jeziku, ali ovdje značenje frazema ne odgovara jako staroj osobi već označava dugi životni vijek (Arsenteva, Diaz, 2018: 60-61). Tip frazeološke sveze je pridjev u akuzativu + imenica u akuzativu + glagol.

S druge strane, mladost se u hrvatskom jeziku označava frazedom *mlad kao rosa* ili *mlad kao pupoljak* gdje se mladost čovjeka uspoređuje s mladim cvijetom ili jutarnjom rosom. Također postoje i neke inačice navedenih frazema te tako nailazimo na frazeme *mlad kao kap (kaplja)* i *mlad kao kap rose*. Rosa u svim frazemima upućuje na jutarnju svježinu i novi početak dana. Još se pojavljuje frazem *mlad kao rosa u podne*, ali koji ima suprotno značenje od navedenih frazema. Ovaj frazem ima sarkastičan štih s obzirom da iako sadrži leksemску sastavnicu *rosa* upućuje na staru osobu (Fink-Arsovski, 2002: 42). Najčešće se i koristi u nekom humorističnom okruženju ili kada ne želimo nekome izravno reći da je star/ stara. Tip frazeološke sveze frazema *mlad kao kap* je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu, a frazema *mlad kao kap rose* je pridjev u nominativu + veznik + imenica u

nominativu + imenica u genitivu. Tip frazeološke sveze frazema *mlad kao rosa u podne* je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu + prijedlog + imenica. U ruskom jeziku frazem *желторотый птенец* opisuje mladu osobu, ali se češće veže uz opis nezrele i neiskusne osobe. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Još jedan frazem *od malih (najmanjih) nogu* može upućivati na mladost, tj. ukazuje na značenje od ranog djetinjstva (Fink-Arsovski, Vrgoč, 2008: 510). Frazeološka sveza je prijedlog + pridjev u genitivu + imenica u genitivu. Njegov par u ruskom jeziku glasi *с пелёнок* i ima isto značenje. Tip frazeološke sveze je prijedlog + imenica u genitivu.

3.2.2. OSOBINE HRABROSTI I PLAŠLJIVOSTI

Hrabrost se u hrvatskom jeziku opisuje usporedbom s kraljem svih životinja, lavom. Tako imamo frazem *hrabar kao lav*, koji ima svoj ekvivalent u ruskom jeziku *храбрый как лев*. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Štoviše, frazemi *lavovski se boriti* i *biti lavljeg srca* također ukazuju na hrabru osobu (Fink-Arsovski, 2002: 43). U ruskom jeziku postoji frazem koji opisuje hrabru osobu *биться до последней капли крови*, a njegov ekvivalent u hrvatskom jeziku je frazem *boriti se do posljednje kapl krvi*. Tip frazeološke sveze i hrvatskog i ruskog frazema je glagol + prijedlog + pridjev u genitivu + imenica u genitivu + imenica u genitivu. Još imamo frazem *не трусливого десятка* koji opisuje hrabru osobu koja ne poznaje strah. Tip frazeološke sveze je čestica + pridjev u genitivu + imenica u genitivu. Nadalje, u hrvatskom jeziku nailazimo na još neke frazeme poput *imati muda* koji se odnosi na hrabru osoba koja je spremna riskirati kako bi ostvarila svoje ciljeve.

S druge strane, plašljiva osoba se u hrvatskom jeziku uspoređuje sa zecom i srnom. Tako imamo frazeme *plašljiv kao zec* i *plah kao srna*. Frazem *plah kao srna* češće se koristi u opisu ženske osobe i nema negativno značenje. Odnosi se na milu, nježnu djevojku. U ruskom jeziku nalazimo ekvivalent *трусливый как заяц* te frazem *боязливый как лань (ягнёнок)* koji umjesto leksemске sastavnice *серна* (srna) ima sastavnice *лань* (košuta) ili *ягнёнок* (janje) (isto). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Nadalje, postoje i frazemi kojima izražavamo strah. Tako frazemi *koljena klecaju (dršću) komu, odsjikle su se noge komu* izražavaju situaciju u kojoj je čovjeku u stanju iznimnog šoka potaknut nekim velikim strahom ili opasnošću. Imamo još par varijanti frazema vezanih uz strah: *umrijeti od straha, drhtati (tresti) se od straha* (Baza frazema hrvatskog jezika, 2020). Za drugi frazem u ruskom jeziku nalazimo ekvivalent *дрожать от страха* koji također opisuje stanje velikog straha. Tip frazeološke sveze je glagol + prijedlog + imenica u genitivu. Postoji još jedan frazem koji se javlja i u ruskom i u hrvatskom jeziku *сердце в пятки уходит(ушло) у кого* i *srce je sišlo (palo) u pete komu* koji se semantički gledano svodi na prikaz ubrzanih otkucaja srca radi prisutnosti nekog straha ili opasne situacije. Prisutnost leksemске sastavnice *peta / пятка* nam pobliže želi dočarati kako je srce palo dolje, a sama prisutnost metaforičke realizacije odnosa „gore – dolje“ označava da je ono što je dolje loše (Kovačević, 2012: 192). Frazem ima strukturu rečenice u oba jezika.

3.2.3. DOBROTA I ZLOBNOST, POŠTENJE I NEPOŠTENJE

Prikaz dobrote u hrvatskom jeziku se veže uz kršćanske motive. Tako postoje frazemi *dobar kao anđeo*, *dobar kao kruh* i *dobar kao duša*. Oni opisuju jako dobra i velikodušna čovjeka. Zadnji frazem ima i svoj ekvivalent u ruskom jeziku, a on glasi *добрая (золотая) душа*. Također nailazimo i na frazem *dobra (mek) srca* (Fink-Arsovski, 2002: 42). Njegovo značenje se vezuje uz dobra i osjećajna čovjeka, spremna pomoći drugim ljudima. Njegov ekvivalent u ruskom jeziku glasi *доброе сердце*. Tip frazeološke sveze frazema je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Frazem *dobar kao dobar* dan ima isto značenje kao prethodni frazemi iako se u žargonu sve češće koristi kao frazem koji opisuje jako lijepu ženu ili muškarca. Frazem je posebno izražen u govoru mlađih generacija.

Zla osoba se u hrvatskom jeziku opisuje pomoću frazema *zao kao vrag* ili *pokvaren kao mićak* (isto). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku ne nailazimo na ekvivalente, ali zato imamo frazeme *воплощение зла*, *змея подколотная* i *исчадие ада* koji ukazuju na zla i podla čovjeka (Levin-Steinmann, 1999: 198-200). Tip frazeološke sveze frazema *воплощение зла* i *исчадие ада* je imenica u nominativu + imenica u genitivu, dok je tip frazeološke sveze frazema *змея подколотная* imenica u nominativu + pridjev u nominativu. Također se javlja i frazem s leksemskom komponentom *дьявол* (vrag): *дьявол во плоти* koji opisuje jako zločestu osobu.

Frazem *imati čiste prste (ruke)* asocira na poštenog čovjeka koji nikome nije učinio nažao. Njegovo značenje proizlazi iz prikaza čovjeka koji je uradio nešto loše te ima tragove krvi na rukama (Kovačević, 2012: 133). Prikaz čistih ruku ujedno znači i ne učiniti neko loše djelo. Tip frazeološke sveze je glagol + pridjev u akuzativu + imenica u akuzativu. Nadalje, imamo i frazem *čovjek na <svom> mjestu* koji upućuje na poštenog i dobrog čovjeka koji se ne bavi tuđim poslovima i zna gdje mu je mjesto. Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu + povratno-posvojna zamjenica + imenica u lokativu. S druge strane, u ruskom jeziku ne postoji ekvivalent, ali zato nailazimo na frazem *человек с большой буквы* s kojim se opisuje čovjek vrijedan poštenja te frazem *воды не замутить* sa značenjem biti pošten, pravedan (Prohorova, Zaika, 2010: 132). Frazeološka sveza u frazemu *человек с большой буквы* je imenica u nominativu + prijedlog + pridjev u genitivu + imenica u genitivu, a frazema *воды не замутить* imenica u genitivu + čestica + glagol.

3.2.4. UMNE SPOSOBNOSTI ČOVJEKA

Frazem *glup kao panj (klada)* upućuje na umne ograničenosti čovjeka. Značenje proizlazi iz usporedbe glupog čovjeka s drvenim predmetima. Jedan od novijih frazema je *glup kao stup*. Također se javlja i frazem *glup kao noć* koji svoje značenje krije u razmišljanju kako je noć obično doba kada se događaju čudne i glupe situacije. Frazeološka sveza u svim frazemima je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Hrvatski frazem *glup kao panj (klada)* ima ekvivalent u ruskom jeziku: *глупый как пень (бревно)* (Fink-Arsovski, 2002: 43). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U oba jezika nalazimo i usporedbe umno ograničenih ljudi s životinjama. Frazemi *glup kao konj*, *glup kao ovan*, *glup kao magarac* imaju ekvivalente u ruskom jeziku: *глупый как лошадь*, *глупый как баран*, *глупый как осёл*. Frazemi *glup kao vol* i *глупый как сивый мерин* temelje se na usporedbi s uškopljenim životinjama uzimajući u obzir negativan stav ljudi prema uškopljenim životinjama (isto). Frazeološka sveza ista je kao i u prethodnim primjerima. Nadalje, u ruskom jeziku se još javlja nekolicina frazema poput *дубина стоеросовая* koji opisuje osobu koja je gluplja i od najgluplje te frazem *без царя в голове* koji opisuje osobu koja nema jednu pametnu u glavi (Rogožina, 2012). Frazeološka sveza prvog frazema je imenica u nominativu + pridjev u nominativu, a drugog - prijedlog + imenica u genitivu + prijedlog + imenica u lokativu.

Pametnoga čovjeka, s druge strane, opisujemo frazemima *imati mozga u glavi* i *imati soli u glavi*. Sama spoznaja da netko ima nešto u glavi, u ovom slučaju mozak ili sol, asocira da je čovjek pametan ili da ima razvijene umne sposobnosti. U ruskom jeziku nailazimo na frazemski antonim frazemu *без царя в голове* koji glasi *с царём в голове* koji opisuje vrlo pametnu osobu. Tip frazeološke sveze je prijedlog + imenica u instrumentalu + prijedlog + imenica u lokativu. Frazem *семи пядей во лбу* također opisuje iznimno pametnu i sposobnu osobu, a frazem *кладезь знаний* koji opisuje osobu koja ima širok opseg znanja iz svih područja života. Tip frazeološke sveze frazema *семи пядей во лбу* je broj + imenica u genitivu množine + prijedlog + imenica u lokativu, a frazema *кладезь знаний* – imenica u nominativu + imenica u genitivu.

3.2.5. POZITIVNE OSOBINE LJUDI

Iako su neke pozitivne osobine već navedene u prijašnjim paragrafima, postoji dosta njih koje nemaju svoje antonimske parove te ću ih tako navesti odvojeno. Jedna od pozitivnijih osobina svakog čovjeka je iskrenost. Shodno tome, frazem *nemati dlake na jeziku* ili *biti bez dlake na jeziku* opisuje otvorenu, iskrenu osobu koja se ne boji izraziti svoje mišljenje i reći istinu. Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u genitivu + prijedlog + imenica u lokativu ili glagol + prijedlog + imenica u genitivu + prijedlog + imenica u lokativu. Naravno, postoje i drugi frazemi. Iskrenu i dobronamjernu osobu koja nema skrivene namjere opisuje frazem *bez zadnjih misli*. Frazeološka sveza je prijedlog + pridjev u genitivu + imenica u genitivu. U ruskom jeziku nailazimo na frazeme *раскрывать (раскрыть) душу* koji ima svoj par u hrvatskom jeziku *otvoriti/otvarati < svoje > srce komu* iako je leksemska sastavnica *душа* (duša) u ruskom frazemu zamijenjena leksemskom sastavnicom *srce* u hrvatskom (Propisnye istiny, 2020). Tip frazeološke sveze ruskog frazema je glagol + imenica u akuzativu, a hrvatskog - glagol + povratno-posvojna zamjenica + imenica u akuzativu.

Dobronamjernost ili srdačnost se opisuje frazomom *otvorena srca* koji također znači pristupiti nečemu iskreno, s dobrom namjerom. Tip frazeološke sveze je pridjev u genitivu + imenica u genitivu. Ruski ekvivalent glasi *с открытым сердцем*. Frazeološka sveza je prijedlog + pridjev u instrumentalu + imenica u instrumentalu. Postoji i frazem *ne bi <ni> mrava zgazio* koji se odnosi na dobronamjernu osobu koja nikome ne bi učinila nažao (Fink-Arsovski, Vrgoč, 2008: 472). U ruskom jeziku taj frazem glasi *муха не обидум* gdje je leksemska komponenta *mrav* zamijenjena komponentom *муха* (muha). Frazeološka sveza hrvatskog frazema je čestica + glagol + imenica u akuzativu + glagol, a ruskoga – imenica u genitivu + čestica + glagol.

Uspješnost se izražava frazomom *daleko dogurati (dotjerati)*. Njegovo značenje se također more shvatiti kao postići veliki uspjeh ili zauzeti visoko mjesto u društvu (isto: 133). Njegov ekvivalent glasi *далеко пойти*. Tip frazeološke sveze u oba slučaja je prilog + glagol.

Sljedeći na redu je frazem *стоять обеими ногами на земле* koji postoji i u hrvatskom jeziku, a glasi *stajati s obje noge na zemlji*. Njegovo značenje upućuje na razborita čovjeka koji gleda na život i životne situacije realno tj. sagledava situaciju onakvom kakva je umjesto da zamišlja neke stvari koje se nikad neće dogoditi. Tip frazeološke sveze ruskog frazema je glagol

+ broj + imenica u instrumentalu množine + prijedlog + imenica u lokativu, a hrvatskog frazema – glagol + prijedlog + broj + imenica u genitivu + prijedlog + imenica u lokativu.

Vjernost se u hrvatskom iskazuje frazomom *dušom i tijelom* koji znači biti nekom ili nečemu predan cijelim svojim bićem tj. u potpunosti. U ruskom imamo ekvivalent *душой и телом* (Akademik, 2020). Tip frazeološke sveze hrvatskog i ruskog frazema je imenica u instrumentalu + veznik + imenica u instrumentalu.

Veselo raspoloženje i karakter izražavamo frazemima *сердце радуется* i *сердце выиграло*. Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu + glagol. Za drugi frazem postoji i ekvivalent u hrvatskom jeziku, a glasi *zaigralo je srce komu*. Također, opisuje izrazito veselu osobu. Frazeološka sveza je glagol + imenica u nominativu. Radost se još izražava frazemima *smijati se u bradu*, *smiješi se brk komu* te *gladiti bradu* ili *gladiti brk* (Kovačević, 2012: 144). Za prvi navedeni frazemi nalazimo i na ekvivalent *смеяться в бороду*. Frazeološka sveza je glagol + prijedlog + imenica u akuzativu. Frazema je dakako puno, ali treba navesti još svima poznati frazem *smijati se od uha do uha* s kojim se opisuje sretna i vesela osoba. U ruskom jeziku nailazimo na sličan frazem *улыбаться во весь рот*. Tip frazeološke sveze je glagol + prijedlog + pridjev + imenica u akuzativu. Prikaz enormne sreće izražava se pomoću frazema *skakati od sreće* koji ima ekvivalent u ruskom jeziku – *прыгать от радости* (Khalturina, Kinderknekht, 2015: 748-750). Tip frazeološke sveze u oba slučaja je glagol + prijedlog + imenica u genitivu.

Čvrst se karakter opisuje frazomom *imati kičmu* ili *imati svoje ja*. Drugi frazem upućuje na osobu koja se ne boji reći što želi te je uvijek dosljedna svojim uvjerenjima i stavovima. Oba frazema opisuju osobu koja ne dopušta drugim ljudima da manipuliraju njome. Frazeološka sveza je glagol + imenica u akuzativu ili u drugom primjeru, glagol + povratno-posvojna zamjenica + osobna zamjenica. U ruskom jeziku ne nailazimo na ekvivalent, ali nailazimo na donekle sličan frazem *железный характер у кого* koji opisuje osobu čvrsta karaktera, spremnu pomoći drugima i uvijek reći istinu. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Ne treba izostaviti ni sklonost osobe da održi svoje obećanje te tako ispuni ono što je obećala. Ova karakteristika čovjekove osobnosti jednako spada u poštenje i iskrenost te sam je tako odlučila odvojiti da stoji sama za sebe. Frazem *održati <svoju> riječ* znači učiniti onako kako si obećao, učiniti ono što si rekao da hoćeš. Ekvivalent u ruskom jeziku glasi *держать /*

сдержатъ своё слово te nosi isto značenje. Tip frazeološke sveze u oba primjera je glagol + povratno-posvojna zamjenica + imenica u akuzativu.

3.2.6. NEGATIVNE OSOBINE LJUDI

Iako smo dvije glavne negativne osobine naveli u prva dva poglavlja ovog rada, njihov broj je i dalje pozamašan. Shodno tome, broj frazema je još veći ako uzmemo u obzir da svaka osobina ima barem dva frazema koji ju opisuju.

Kao jednu od važnijih negativnih karakteristika ljudi valja navesti dosadu. U hrvatskom jeziku dosada se izražava frazemima *dosadan kao krpelj*, *dosadan kao muha*, *dosadan kao uš* i *dosadan kao stjenica*. Naime, ove životinje tj. nametnici uzeti su kao primjer s obzirom na dugotrajnost i ustrajnost koja je potrebna kako bi ih se riješili jednom kada dođemo u doticaj s njima. Tip frazeološke sveze u svim primjerima je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Nadalje, kada želimo naglasiti da je netko jako dosadan koristimo frazem *živa dosada* koji dodatno pojačava značenje nezanimljive i iritantne osobe. Međutim, ovaj frazem se sve više i koristi za opis neke situacije ili ljudskog stanja. Frazeološka sveza je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. U ruskom jeziku postoji ekvivalent frazema *dosadan kao muha* koji glasi *назойлив как муха* (Fink-Arsovski, 2002: 44). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Također, postoji i frazem *скука смертная* koji po značenju odgovara frazemu *živa dosada*, ali njegov slobodni prijevod glasi „smrtna dosada”. Iz tog frazema vidimo kako je naš pridjev *živa* zamijenjen ruskim *смертная* (smrtna). Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu + pridjev u nominativu.

Sljedeća u nizu negativnih osobina je ravnodušnost. Jedan od niza frazema kojima izražavamo ravnodušnost glasi *mrtav hladan*. Ovaj frazem opisuje bezosjećajnu osobu koja ništa ne doživljava s nekim posebnim osjećajem te se ne brine za ništa i nikog. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + pridjev u nominativu. Frazemi *ne trepnuti <ni> okom* te *boli me dupe* također izražavaju nezainteresiranost za neku situaciju ili osobu koja ne pokazuje nikakvu reakciju. Frazeološka sveza prvog frazema je čestica + glagol + veznik + imenica u instrumentalu, a drugog – glagol + osobna zamjenica + imenica u akuzativu. Ravnodušnost se u ruskom jeziku izražava frazecom *все равно* (Usacheva, Hrebtova, 2019: 130). Prijevod frazema glasi „sve ravno” te ga možemo povezati s hrvatskim izrazom *sve mi je ravno (isto)* koji se sve češće koristi u govoru mladih kako bi izrazili da im je svejedno kako će se neka

situacija odvijati ili što će se dogoditi. Izraz još uvijek nije zaveden kao frazem, ali njegova upotreba u govoru je sve učestalija. Tip frazeološke sveze ruskog frazema je zamjenica + prilog.

Za osobu koja voli puno pričati i ogovarati kažemo da je *prava baba*. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. U ruskom jeziku nailazimo na izraz *базарная баба* koji opisuje bučnu osobu koja voli ogovarati i praviti zavrzlake. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Česta je i upotreba frazema *imati dug jezik*. Frazem se odnosi se na brbljava čovjeka koji ne zna ništa zadržati za sebe. Ruski jezik poznaje frazem *длинный язык* koji nosi isto značenje kao i hrvatski frazem. Frazeološka sveza hrvatskog frazema je glagol + pridjev u akuzativu + imenica u akuzativu, a ruskog – pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Kad već spominjemo ogovaranje valja i spomenuti klevetanje, zlobno ogovaranje drugih ljudi. *Zli jezici* je frazem hrvatskog jezika koji se uvijek koristi u množinskoj formi te nosi prethodno navedeno značenje (Kovačević, 2012: 156). Frazeološka sveza je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Ekvivalent u ruskom jeziku glasi *злой язык*. Kao što vidimo, za razliku od hrvatskog frazema, ovaj se frazem javlja u obliku jednine. Njegova frazeološka sveza je pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Lukavost se u hrvatskom jeziku uspoređuje s nekoliko životinja, najčešće lisicom i zmijom. Shodno tome, imamo frazeme *lukav kao lisica* i *lukav kao zmija*. Usporedba s lisicom nastala je zbog lisičje stvarne lukavosti koja se očituje u njezinoj sposobnosti da prekrije svoj trag prilikom bijega od lovačkih pasa te njihove sposobnosti da uvijek izvide situaciju prije nego se u nešto upuste. U ruskom jeziku nalazimo na ekvivalent *хитрый как лиса*. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Drugi, nešto učestaliji frazem u ruskom jeziku, *гусь лапчатый*, također opisuje lukavu i podmuklu osobu. Frazeološka sveza je imenica u nominativu + pridjev u nominativu. Valja napomenuti i frazem *себе на уме* koji također govori o lukavom čovjeku koji samo misli na sebe. Tip frazeološke sveze je povratno-posvojna zamjenica + prijedlog + imenica u lokativu.

Situacija u kojoj jedna osoba radi budalu od druge, tj. vara ili zavara drugu osobu izražava se frazedom *vući za nos koga*. Ovo je jedna od karakteristika prijetvornosti. Frazeološka sveza je glagol + prijedlog + imenica u akuzativu. Ekvivalent u ruskom jeziku je *водить за нос*. Frazeološka sveza je jednaka svezi hrvatskog frazema.

Frazem *замазывать глаза* govori o lažljivoj osobi koja zna zavarati ljude. Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u akuzativu. Ekvivalent u hrvatskom jeziku je frazem *mazati komu oči*. Ima isto značenje i istu frazeološku svezu. Postoji i usporedba lažljivog čovjeka sa psom – *lagati kao pas*. Međutim, u ruskom jeziku, umjesto sa psom, usporedba se odvija s uškopljenim konjem – *врѣт как сивый мерин* (Koroleva, 2019:1). Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Čovjek koji sumnja u sve i ne vjeruje u ništa u hrvatskom se jeziku naziva *nevjerni Toma*. To je biblizam nastao po apostolu Tomi koji nije vjerovao u Isusovo uskrsnuće (Opašić, 2014: 417). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Ruski ekvivalent je *Фома неверующий*. Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu + pridjev u nominativu.

Značenje frazema *biti svakom loncu poklopac* opisuje osobu koja se miješa u sve i na sve ima komentar. Frazeološka sveza je glagol + neodređena zamjenica + imenica u dativu + imenica u nominativu. S druge strane, frazem *каждой бочке затычка* nosi isto značenje, ali njegov prijevod bi glasio „biti čep svakoj cijevi”. Tip frazeološke sveze je zamjenica + imenica u dativu + imenica u nominativu.

Jedna od osobina koja može, ali ne mora biti svrstana pod negativne osobine izražava se frazomom *mamin sin*. Ovaj frazem upućuje na odraslu osobu koja se još uvijek nije osamostalila te živi s roditeljima koji ju/ga financijski uzdržavaju. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Ruski jezik također ima isti frazem *маменькин сынок*. Frazeološka sveza je pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Frazem *dvorska luda* opisuje čovjeka koji se ponaša neozbiljno i glupo te takvim ponašanjem zabavlja ljude oko sebe. Naziv *dvorska luda* se u prošlosti koristio za osobu na carevu ili kraljevu dvoru koja je zabavljale goste tijekom zabava. U današnje vrijeme taj se izraz tj. frazem sve češće koristi s negativnim značenjem. Ljudi ga uglavnom koriste kao naziv za blesave i bedaste ljude. Tip frazeološke veze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu. U ruskom jeziku frazem *шут гороховый* nosi isto značenje (Gramota.ru, 2020). Frazeološka sveza je imenica u nominativu + pridjev u nominativu.

3.3. ODNOS LJUDI PREMA RADU

Osobu koja je marljiva i radišna često uspoređujemo s nekim kukcem. Tako kažemo *marljiv kao mrav*, *marljiv kao pčela (pčelica)*. Štoviše, nailazimo i na frazeme *marljiv kao crv* i *marljiv kao krtica* (Fink-Arsovski, 2002: 50). Frazeološka sveza u svim frazemima je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku postoji ekvivalent frazema *marljiv kao pčelica* i glasi *трудолюбивый как пчёлка* te frazema *marljiv kao mrav* koji glasi *трудолюбивый как муравей*. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Štoviše, bitan je i način na koji netko radi, tj. teškoća posla koji netko obavlja. Frazemi *raditi kao konj*, *raditi kao sivojka* i *raditi kao vol* govore o osobi koja obavlja težak i dugotrajan fizički posao. Usporedba s ovim životinjama proizlazi iz općenite slike o životu gdje se upravo te vrste životinja koriste kao ispomoć čovjeku prilikom izvršavanja teških poslova. Ruski jezik za sva tri frazema ima ekvivalente: *работать как лошадь*, *работать как ишак*, *работать как вол* (isto: 50-51). Svi frazemi imaju isti tip frazeološke sveze – glagol + veznik + imenica u nominativu. Nadalje, postoji i frazem koji umjesto leksemskih sastavnica navedenih životinja ima općeniti pojam „životinja”. On glasi *raditi kao životinja*, a u ruskom je leksemka sastavnica životinja zamijenjena riječju *зверь* (zvijer) – *работать как зверь*. Tip frazeološke sveze ponovo je jednak prethodno navedenim frazemima. Međutim, kao najčešće korišten frazem svakako treba naglasiti frazem *raditi kao crnac*. Naime, ovaj frazem uspoređuje posao s crncem zbog njihove uloge u povijesti kad su bili robovi te su bili prisiljeni obavljati najteže i najkompliciranije fizičke poslove. Isti frazem javlja se i u ruskom jeziku *работать как негр*. Još jednom, tip frazeološke sveze odgovara prethodno navedenim frazemima.

Postoji i vrsta ljudi koja svu svoju snagu i energiju ulažu u svoj rad. Njihov rad se tako opisuje pomoću pridjeva kao što su *blesav*, *lud*, *bijesan*. To su frazemi *raditi kao lud*, *raditi kao blesav*, *raditi kao bijesan*. Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + pridjev u nominativu. U ruskim frazemima koji imaju isto značenje nalazimo sljedeće leksemke sastavnice: *одержимый* (opsjednut), *проклятый* (proklet) i *каторжный* (robijaš). Tako postoje frazemi *работать как одержимый*, *работать как проклятый*, *работать как каторжный* (isto: 51). Tip frazeološke sveze je ponovo jednak prethodnim primjerima.

Lijeni ljudi u hrvatskom se jeziku također uspoređuju sa životinjama te tako nailazimo na frazeme *lijen kao magare*, *lijen kao buba*. Odakle usporedba s magarcem nije baš jasno s

obzirom da se magarac ne svrstava u lijene životinje, ali izraz se kao takav usvojio u društvu te se često koristi. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku se također javlja usporedba lijene osobe sa životinjom, ali u ovom slučaju ne radi se o kukcu ni magarcu već o krmku. Frazem *ленивый как боров* opisuje osobu koja samo leži i ništa ne radi. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Sve češće se koristi i nešto noviji frazem – žargonizam *hladiti jaja*. On se odnosi na osobu koja odmara i uživa te nema potrebe za fizičkim radom. U ruskom jeziku takvo stanje izražavamo frazomom *валять дурака*. Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u akuzativu. Kao zadnji primjer treba spomenuti frazem *hvatati muhe* koji ima svoj ekvivalent *мух ловить* (Chunli, 2014: 96). Značenje frazema je „biti lijen i ne raditi ništa”. Tip frazeološke sveze hrvatskog frazema je glagol + imenica u akuzativu, a ruskog – imenica u akuzativu + glagol.

3.4. STANJE LJUDI

Kao jedno od najbitnijih stanja ljudi možemo navesti zdravlje. U hrvatskom jeziku najčešći su frazemi u kojima se zdrav čovjek uspoređuje sa životinjama. To su frazemi *zdrav kao bik*, *zdrav kao riba*. Oba frazema ukazuju na zdrava i snažna čovjeka. U ruskom jeziku imamo ekvivalent *здоров как бык* te malo drugačiji frazem *здоров как лось* koji kao leksemsku sastavnicu ima imenicu *лось* (los). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom se jeziku još pojavljuju frazemi *здоров как борос*, *здоров как бугай*, *здоров как буйвол* koji opisuju debelu i zdravu osobu te frazem *здоров как лошадь* koji zdravu i snažnu osobu uspoređuje s konjem (Fink-Arsovski, 2002: 44). Ovi frazemi se uglavnom odnose na muške osobe te se rijetko koriste za opis ženske osobe. Frazem *zdrav kao dren* jedan je od najpoznatijih i najkorištenijih frazema koji opisuje osobu odlična zdravlja. Dren je inače vrsta drva koja je poznata po svojoj iznimnoj otpornosti na bolesti te mogućnosti da doživi više od sto godina. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku umjesto drene koristi se leksemaska sastavnica *дуб* (hrast) te tako za zdravog čovjeka postoji frazem *здоров как дуб*. Nadalje, Rusi zdravog i snažnog muškarca također uspoređuju s gljivom – *здоров как грибок*, s vrganjem – *здоров как боровик* te s krastavcem – *здоров как огурчик* (isto). Frazeološka sveza frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Štoviše, ruski jezik, za razliku od hrvatskog, posjeduje frazem *красна как яблоко* (rumen kao jabuka) koji se odnosi na zdravu ženu ili dječaka. Tip frazeološke sveze je imenica u nominativu + prijedlog + imenica u instrumentalu.

Nasuprot zdravom čovjeku, iscrpljen i bolestan čovjek se vrlo često opisuje u frazemima kao blijed. Stoga, frazemi *blijed kao kreč*, *blijed (bijel) kao kreda* i *blijed kao zid* opisuju bljedilo kože uzrokovano bolešću ili iscrpljenošću (isto: 44-45). Važno je naglasiti kako bljedilo ne mora upućivati samo na bolesna čovjeka već i prestrašena ili uzbuđena. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Ruski jezik sadrži ekvivalente za posljednja dva frazema *бледный как мел*, *бледный (белый) как стена* te glagolski frazem *побелеть/белеть (побледнеть/бледнеть) как мел* koji ponovo vrši usporedbu bljedila čovjeka s kredom. Tip frazeološke sveze prva dva frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu, a glagolskog frazema – glagol + veznik + imenica u nominativu. Postoje i frazemi koji bljedilo uspoređuju s plahtama, papirom, krpama s obzirom da su oni uglavnom bijele boje. Tako se u hrvatskom jeziku javljaju frazemi *blijed kao krpa*, *blijed kao platno*, a u ruskom jeziku *бледный как полотно*, *белый как бумага*, *побелеть/белеть (побледнеть/бледнеть) как платок* (isto). Tipovi frazeoloških sveza odgovaraju prethodno

navedenim primjerima. Treba spomenuti i one frazeme koji bljedilo uspoređuju s mrtvacem i smrću. Frazemi *blijed kao mrtvac* i *blijed kao smrt* imaju svoje ruske ekvivalente *бледный как мертвец*, *бледный как смерть*. U ruskom jeziku postoji frazem koji ima leksemsku sastavnicu *покойник* (sinonim – *мертвец*): *бледный как покойник*. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Stanje crvenila je prouzročeno raznim faktorima poput srama, ljutnje, neugodnosti ili izlaganjem suncu ili prekomjernoj toplini. Crvenilo izazvano nekom neugodnom ili sramotnom situacijom u oba jezika se izražava usporedbom s nekim cvijetom ili povrćem. Tako imamo frazeme *crven kao mak*, *crven kao paradajz*, *pocrvenjeti kao paradajz*, *красный как мак*, *покраснеть/краснеть как помидор*. Tip frazeološke sveze pridjevskih frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu, a glagolskog frazema glagol + veznik + imenica u nominativu. Frazem *crven kao rak* te *pocrvenjeti kao rak* opisuju osobu koja je pocrvenila od prevelikog izlaganja suncu. Iste frazeme imamo i u ruskom jeziku *красный как рак*, *покраснеть/краснеть как рак*. Tip frazeološke sveze se ponavlja iz prethodnih primjera.

Ljutnja se u frazeologiji izražava frazemima *bijesan (ljut) kao zmija*, *bijesan kao guja*. Umjesto guje i zmije, često i nailazimo na usporedbe sa psom, risom i bikom s obzirom na stupanj bjesnoće i ljutnje koje sve tri životinje mogu dostići. Tako frazemi *bijesan kao ris*, *bijesan kao bik*, *ljut kao pas* opisuju ljutu i razjarenu osobu (Baza frazema hrvatskog jezika, 2020). U hrvatskom jeziku dolazi i do usporedbe srdite osobe s paprikom pritom misleći na ljutu papriku. Stoga, imamo frazeme *ljut kao paprika* i *crven kao paprika*. Tip frazeološke sveze svih navedenih frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Nadalje, postoje još i glagolski frazemi *siktati kao zmija* i *pocrvenjeti kao paprika* koji se odnose na srditu osobu koja to iskazuje dok priča i na srditu osobu koja je pocrvenjela od ljutnje. Frazeološka sveza je glagol + veznik + imenica u nominativu. S druge strane, u ruskom jeziku se najviše pojavljuju glagolski frazemi *покраснеть/краснеть как индюк* te *покраснеть/краснеть как индейский петух* gdje se srdit čovjek uspoređuje s puranom (Fink-Arsovski, 2002: 46). Tip frazeološke sveze je glagol + prilog + imenica u nominativu ili glagol + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu. Oba jezika sadrže isti frazem koji opisuje jako ljutu, u ruskom jeziku i zlu osobu: *bijesan kao vrag* i *злой как чёрт*. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Stanje umora se i u hrvatskom i u ruskom jeziku najčešće izražava usporedbom sa psom. Stoga, imamo frazeme *umoran kao pas* ili *усталый как собака* koji opisuju umornu, iscrpljenu

osobu. Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku se javlja i glagolska varijanta frazema, a glasi *устать/уставать как собака*. Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + imenica u nominativu. Hrvatski jezik još poznaje frazem *mrtav umoran* koji opisuje stanje velikog umora. Frazeološka sveza je pridjev u nominativu + pridjev u nominativu. Javlja se i frazem *iscijeđen kao limun* koji opisuje potpuno iscrpljenu osobu koja nema snage za ništa. Njegov ruski ekvivalent glasi *как выжатый лимон* (isto). Tip frazeološke sveze hrvatskog frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu, a u ruskom – veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Sljedeće stanje je spavanje. Osobu tvrdog sna u hrvatskom jeziku se uspoređuje s kladom ili drvetom, *zaspati (spavati) kao drvo, zaspati (spavati) kao klada* dok se u ruskom jeziku ta usporedba vrši s kamenom, *спать как камень*. Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + imenica u nominativu. Štoviše, postoje i usporedbe s osobama. Tako imamo frazem *zaspati (spavati) kao zaklan* te u ruskom jeziku frazem *спать как убитый* koji uspoređuje osobu koja ima dobar, tvrd san s ubijenom osobom. Jasno je iz oba primjera da se želi opisati spavač koji nema problema sa snom. Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + pridjev u nominativu. U ruskom jeziku postoji frazem s ironičnim prizvukom koji glasi *спать как пожарник* gdje se osoba koja loše spava uspoređuje s vatrogascem. Oba jezika imaju frazem koji opisuje osobu koja ne spava dobro i koja se budi i na najtiši zvuk, a glasi *spavati kao zec* ili *спать как заяц*. Nadalje, osoba koja spava mirno tj. spava snom pravednika, uspoređuje se s bebom, *zaspati (spavati) kao beba*, ili u ruskom – s bebom, djetetom i novorođenčetom: *спать как младенец, спать как ребёнок, спать как новорождённый* (isto: 46-47). Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + imenica u nominativu. Za kraj treba navesti frazeme koji usporedbu vrše sa životinjama koje spavaju zimski san. Shodno tome, imamo frazem *zaspati (spavati) kao puh* te njegov ekvivalent *спать как сурок*.

U oba jezika nalazimo frazeme kojima se izražavaju različiti stadiji pijanstva. Za početak, krenut ćemo od najvišeg stupnja pijanstva koji se izražava pridjevskim frazedom *pijan kao smuk* koji opisuje osobe koje su jako pijane, te glagolskim frazedom *napiti se (piti) kao smuk* koji opisuje osobu koja prekomjerno konzumira alkohol tj. puno i često pije. Frazemi *pijan kao letva, napiti se kao letva* također opisuju jako pijanu osobu. Ova usporedba proizlazi iz činjenice da letva kao predmet pada ukoliko je se ne drži ili ne pričvrsti s nečim. Tip frazeološke sveze pridjevskih frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku kao najučestaliji frazem se javlja *пьяный как сапожник, напиться как сапожник* koji ima isto značenje kao i prethodno navedeni frazemi. U ovom

slučaju usporedba se vrši sa zanimanjem postolara. Par frazema uspoređuje pijanu osobu s predmetima koji asociraju na piće ili su povezani s alkoholom. Frazemi *pijan kao bačva*, *napiti se kao bačva*, *piti kao bačva* asociraju na osobu koja puno pije s obzirom da je bačva mjesto gdje se čuva piće. Još pronalazimo frazeme *napiti se kao čep*, *pijan kao čep* i *piti kao čep*. Ponovo, čep se javlja kao predmet koji je dio boce u kojoj stoji piće (isto: 48-50). Tip frazeološke sveze, iako sadrži drukčije leksemске komponente na mjestu imenice, odgovara prethodno navedenim primjerima. Frazem *piti kao bačva* ima i svoj ekvivalent u ruskom, *пить как <бездонная> бочка*. Pridjev *бездонная* na hrvatski se prevodi „bez dna”, te tako ovaj frazem upućuje na osobu koja neprestano pije ili je pijana (isto). Frazeološka sveza je glagol + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Sljedeća skupina frazema uspoređuje stanje pijanstva s predmetima koji imaju sposobnost upijanja, na primjer sa spužvom: *pijan kao spužva*, *piti kao spužva* i *napiti se kao spužva*. Ruski ekvivalenti glase *пить как грецкая губка*, *пьяный как грецкая губка*. Tip frazeološke sveze prvog frazema je glagol + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu, a drugog pridjev u nominativu + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

U ruskim frazemima česta je usporedba s predstavnicima nekih profesija. Tako susrećemo frazeme *пьяный как грузчик* ('pijan kao utovarivač u luci'), *пьяный как лакей* ('pijan kao lakej'), *пьяный как дворник* ('pijan kao domar'), *пьяный как извозчик* ('pijan kao kočijaš') (isto: 49). Motivacija za takvu usporedbu vjerojatno proizlazi iz samog vjerovanja kako osobe u ovom zanimanju dosadu ili umor ubijaju alkoholom. Frazeološka sveza je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Javlja se i frazem *pijan kao majka* u hrvatskom jeziku te *пить как старый морской волк*. Usporedba majke s pijanom osobom proizlazi iz starog narodnog običaja kada se ženi davao alkohol kako bi lakše podnijela bol tijekom trudova (isto). Ruski frazem uspoređuje pijanu osobu s morskim vukom koji se koristi kao naziv za iskusnog mornara. Sama motiviranost frazema proizlazi iz vjerovanja kako mornari vole piti alkohol posebno rum.

I ovdje je prisutna usporedba sa životinjama. Tako nailazimo na frazeme *pijan kao stoka*, *napiti se kao stoka*, *pijan kao zvijer*, *napiti se kao zvijer*, *pijan kao svinja*, *napiti se kao svinja*. Neki od njih javljaju se i u ruskom jeziku: *пьяный как свинья* ('pijan kao svinja'), *напиться как свинья* ('napiti se kao svinja') te *пить как лошадь* ('piti kao konj'), *пить как корова* ('piti kao krava'). Usporedba pijane osobe sa svinjom proizlazi iz uvjerenja da svinja jednako pohlepno

pije kako i jede. Nadalje, frazemi *pijan kao deva*, *napiti se kao deva* upućuje na osobu koja može puno popiti.

U ruskoj frazeologiji se pojavljuju još dva frazema u kojima se pijana osoba uspoređuje s vragom. Frazem *пьяный как чёрт* ('pijan kao vrag') opisuje osobu koja pije na loš način, tj. osobu na koju alkohol utječe jako loše. Frazem *пьяный как змей* ('pijan kao zmaj') opisuje osobu koju se pretvori u neman kad pije (isto: 50). Tip frazeološke sveze u oba frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Za kraj navodim frazeme *pijan kao (majka) zemlja*, *napiti se kao (majka) zemlja* koji također opisuju čovjeka koji puno pije. Do usporedbe vjerojatno dolazi zbog zemljine sposobnosti da upija tekućinu. Frazeološka sveza je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu ili glagol + veznik + imenica u nominativu.

3.5. SIROMAŠTVO I BOGATSTVO

Oba jezika za izražavanje siromaštva koriste frazem *gol (siromašan) kao crkveni miš* ili *беден (нищ) как церковная мышь* te *беден (нищ) как церковная крыса*. Usporedba s crkvenim mišem ili u drugom ruskom primjeru, štakorom, proizlazi iz vrlo siromašnog, bijednog života u crkvama gdje se ni miševi nisu mogli najesti. Isti motiv je prisutan u mnogim basnama i bajkama (isto: 52). Tip frazeološke sveze u oba primjera je pridjev u nominativu + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

Ruski jezik ima još nekoliko frazema za izražavanje siromaštva. Tako frazem *ветер свистит в карманах* se može prevesti kao „vjetar zavija u džepovima”. Sličan frazem nalazimo i u hrvatskom jeziku, a glasi *biti praznih džepova* ili, druga varijanta, *imati prazne džepove*. Tip frazeološke sveze ruskog frazema je imenica u nominativu + glagol + prijedlog + imenica u lokativu množine. Frazeološka sveza hrvatskih primjera je glagol + pridjev u genitivu + imenica u genitivu te glagol + pridjev u akuzativu + imenica u akuzativu.

Nadalje, naći se u bezizlaznoj, teškoj situaciji koja vrlo često indicira lošu novčanu situaciju opisuje frazem *заći у сlijepу ulicu*. Njegov ekvivalent glasi *заходитъ в тупик* (Rozenal', Krasnjanskij, 2019: 110). Tip frazeološke sveze hrvatskog primjera je glagol + prijedlog + pridjev u akuzativu + imenica u akuzativu, a ruskog glagol + prijedlog + imenica u akuzativu.

Frazemi *без гроша в кармане* i *гол как сокол* također opisuju siromašnu, bijednu osobu koja nema novaca za osnovne životne potrepštine (Sherbakova.com, 2020). Sastavnica *грош* u prvom frazemu je naziv za ruski stari novac kojem se vrijednost procjenjivala na pola kopjejkje, a kopjejkja je stoti dio rublja. Frazem opisuje osobu koja nema ni novčića u džepu tj. jako j siromašna. Hrvatski ekvivalent bi mogao biti *bez lipe u džepu*. Tip frazeološke sveze ruskog i hrvatskog frazema je isti: prijedlog + imenica u genitivu + prijedlog + imenica u lokativu. U frazemu *гол как сокол* pridjev *гол* nema samo značenje ‘nag’ već i značenje ‘siromašan’. U ovom slučaju siromaštvo se uspoređuje sa starim oruđem za razbijanje zidova koje je napravljeno od lijevanog željeza, a predstavlja голу, neukrašenu šipku. U hrvatskom jeziku postoji sličan frazem, ali se siromaštvo uspoređuje s povrcem te, shodno tome, imamo frazem *gol kao repa*. Još se javlja frazem *gol kao prst* koji opisuje jako siromašnog čovjeka, čovjeka koji je ostao bez svega (Kovačević, 2012: 205). Tip frazeološke sveze svih primjera je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Frazemi koji opisuju bogatstvo pojavljuju se u nešto većem broju. Jedan od najpoznatijih frazema koji opisuje lagodan i luksuzan život glasi *živjeti kao bubreg u loju*. Ruska varijanta tog frazema glasi *как сыр в масле кататься*. Ova usporedba proizlazi iz starog ruskog postupka koji opisuje dvije vrste prerade mlijeka kojom su se dobivali svježi sir i maslac. Upravo su te dvije namirnice označavale bogatstvo i izobilje na ruskom selu (Fink-Arsovski, 2002: 52). Tip frazeološke sveze hrvatskog frazema je glagol + veznik + imenica u nominativu + prijedlog + imenica u lokativu, a ruskog – veznik + imenica u nominativu + prijedlog + imenica u lokativu + glagol.

Nadalje, prisutni su i frazemi koji usporedbu vrše s nekim vladarskim naslovima ili plemićkim titulama. Tako imamo frazeme *živjeti kao car*, *živjeti kao lord*, *živjeti kao paša*, *živjeti kao grof* te *živjeti kao kralj*. U ruskom jeziku se također javljaju slični frazemi poput *жить как король* ('živjeti kao kralj'), *жить как набоб* ('živjeti kao vladar indijskih provincija'), *жить как барин* ('živjeti kao vlastelin') i *жить как пан* ('živjeti kao plemić, gospodar') (isto: 52). Tip frazeološke sveze svih primjera u podskupini je glagol + veznik + imenica u nominativu.

Frazem *teče med i mlijeko komu iz usta* je biblijskog podrijetla, a opisuje se zemlja blagostanja Kanaan. Ponajviše, su med i mlijeko smatrani izvorom bogatstva u toj zemlji te je tako frazem i nastao (Opašić, Čunović, Fumić, 2014: 99). Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu + prijedlog + imenica u genitivu. Sličan frazem javlja se i u ruskom jeziku *молочные реки и кисельные берега*. Njegovo značenje također asocira na izobilje svega (Rogožina, 2012: 6). Tip frazeološke sveze je pridjev u nominativu + imenica u nominativu + veznik + pridjev u nominativu + imenica u nominativu.

S obzirom da je broj frazema o bogatstvu pozamašan navesti ću još samo neke. Frazemi *ležati (spavati) na novcu*, *plivati u novcu*, *valjati se u novcu* nose isto značenje. Sve ih se češće čuje u govorima mladih. Opisuju osobe koje imaju toliko novca da ne znaju što će s njim. Frazeološka sveza svih navedenih primjera je glagol + prijedlog + imenica u lokativu.

3.6. ODNOSI MEĐU LJUDIMA

Golub je simbol čvrstog odnosa, ponajprije u ljubavnom smislu, i u ruskom i u hrvatskom jeziku. Hrvatski frazemi *živjeti kao golub i golubica*, *živjeti kao dva goluba*, *živjeti kao golubovi* te ruski frazemi *жить как голубки*, *жить как голубок* i *горлица* upućuju upravo na skladan život. Smatra se da su frazemi nastali zbog prizora golubova kad se dodiruju kljunovima te tako odaju dojam da se ljube (Fink-Arsovski, 2002: 53). Tip frazeološke sveze navedenih frazema redom je glagol + veznik + imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu; glagol + veznik + broj + imenica u akuzativu; glagol + veznik + imenica u nominativu te dva ruska frazema glagol + veznik + imenica u nominativu te glagol + veznik + imenica u nominativu + imenica u nominativu. S druge strane, nesklad u odnosu i konstantna netrpeljivost se u hrvatskom jeziku izražava frazemom *slagati se kao pas i mačka*. Tip frazeološke sveze primjera je glagol + veznik + imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu. Njegov sinonim u ruskom glasi *жить как кошка с собакой*. Ovaj frazem je već odavno poznat, a njegova motiviranost proizlazi iz same slike psa i mačke koji jednostavno ne mogu biti na istom mjestu u isto vrijeme bez da se počnu napadati. Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + imenica u nominativu + prijedlog + imenica u instrumentalu.

Zajedništvo i sloga se iskazuju frazemima *biti kao prst i nokat* <*s kim*>, *biti jedno tijelo i duša* i *bok uz (o) bok* <*s kim*>. Sva tri frazema upućuju na vrlo blizak, nerazdvojan odnos (Kovačić, 2012: 273). Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu; glagol + broj + imenica u nominativu + veznik + imenica u nominativu te imenica u nominativu + prijedlog + imenica u akuzativu. Ruski jezik ima ekvivalent frazemu *bok o bok* koji glasi *бок о бок*. Frazeološka sveza je imenica u nominativu + prijedlog + imenica u nominativu.

Neravnopravnost se u ruskom jeziku iskazuje frazemom *играть в кошки-мышки*. Ovaj frazem opisuje neravnopravan odnos između dvije ili više osoba u kojoj jedna od njih uvijek dominira (moiposloviy, 2020). U hrvatskom jeziku taj frazem glasi *igrati se mačke i miša* ili *igra mačke i miša* i nosi jednako značenje. Tip frazeološke sveze u ruskom jeziku je glagol + prijedlog + imenica u akuzativu, a u hrvatskom – glagol + prijedlog + imenica u genitivu. Tip frazeološke sveze hrvatskog imenskog frazema je imenica u nominativu + imenica u genitivu + veznik + imenica u genitivu.

Frazem *biti (stajati) na čelu čega* opisuje čovjeka koji predvodi nešto ili je vođa nečega. Također, postoji i druga varijanta ovog frazema koja glasi *doći (stati) na čelo čega* (Kovačević, 2012: 273). Tip frazeološke sveze je glagol + prijedlog + imenica u lokativu ili glagol + prijedlog + imenica u akuzativu. Ruski sinonim *быть на первых ролях* ima isto značenje kao i hrvatski frazem. Frazeološka sveza je glagol + prijedlog + pridjev u lokativu + imenica u lokativu.

Svađa, sukob ili zavada se izražava frazemom *stvoriti/stvarati zlu krv*. Sam frazem nosi značenje stvoriti svađu, doći do nekog sukoba koji se neće brzo riješiti (isto: 271). Tip frazeološke sveze je glagol + pridjev u akuzativu + imenica u akuzativu. U ruskom jeziku ne nailazimo na ekvivalent, ali nailazimo na sinonim. Frazem *точить зубы на кого* po prenesenom značenju odgovara hrvatskom frazemu. Frazeološka sveza je glagol + imenica u akuzativu + prijedlog.

Nerviranje ili iritiranje nekog na hrvatskom se jeziku izražava frazemom *ići na živce komu*. Štoviše, postoje još dvije varijante *ići na nerve komu* i *ići na jetru komu*. Tip frazeološke sveze je glagol + prijedlog + imenica u akuzativu. Isti frazem javlja se i u ruskom jeziku te nosi isto značenje, a glasi *действовать на нервы*. Frazeološka sveza je glagol + prijedlog + imenica u akuzativu.

Frazem *быть бельмом на глазу* znači smetati nekome, živcirati nekoga ili jednostavno ne moći podnijeti nekoga (Akademik, 2020). Tip frazeološke sveze ovog frazema je glagol + imenica u instrumentalu + prijedlog + imenica u lokativu. Hrvatski ekvivalent glasi *biti trn u oku komu*. Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u nominativu + prijedlog + imenica u lokativu.

Otkrivanje nečijih skrivenih namjera ili prave ljudske prirode izražava se frazemom *skinuti (strgnuti) masku (krinku) < s lica > komu*. U ovom frazemu maska se odnosi na čovjekovu tajnu, obično neke lošu i pokvarenu, koju je vješto skrivao od drugih (Kovačević, 2012: 245). Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u akuzativu + <prijedlog + imenica u genitivu>. Ruski frazem *сбросить маску* nosi isto značenje. Frazeološka sveza je glagol + imenica u akuzativu.

3.7. ODNOS LJUDI PREMA JELU

Jako gladan čovjek u hrvatskom jeziku se najčešće uspoređuje sa psom. Frazem *gladan kao pas* upućuje upravo na jako gladnu osobu. Pojavljuje se još jedan frazem koji se uspoređuje sa životinjama *gladan kao vuk* (Fink-Arsovski, 2002:53). Oba frazema su pridjevska i njihova frazeološka sveza je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu. U ruskom jeziku nailazimo na ekvivalente prethodno spomenutih hrvatskih frazema: *голодный как собака*, *голодный как волк*. Tip frazeološke sveze podudara se u oba jezika. Javljaju se i još neki frazemi. Ruski jezik uspoređuje gladnu osobu s vragom *голодный как чёрт*, ali i s beskućnikom *голодный как бродяга*.

U ruskom jeziku postoje i neki glagolski frazemi koji sadrže prethodno navedene leksemске компоненте *собака*, *чёрт* i *волк*. To su frazemi *проголодаться как волк*, *проголодаться как собака*, *проголодаться как чёрт*. Njihovo značenje je 'jako ogladnjeti ili biti gladan' (isto). Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + imenica u nominativu.

S druge strane, sita osoba se opisuje frazemom *sit kao puh*. Usporedba s puhom proizlazi iz samog izgleda životinje koja je malena i debeljuškasta (isto: 54). Postoji i frazem *sit kao krpelj*. Ova usporedba vjerojatno dolazi zbog krpeljeve mogućnosti da u kratkom vremenu popije krv čovjeku te naraste kao mala kuglica. Tip frazeološke sveze oba primjera je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu.

Postoje i neki glagolski frazemi poput *глотать как акула* ('gutati kao morski pas') i *глотать как крокодил* ('gutati kao krokodil') koji imaju značenje 'puno i proždrljivo jesti'. Postoji još jedan frazem za kojeg možemo reći da je i najpoznatiji od svih barem u žargonu, a to je *jesti (žderati) kao svinja* ili u ruskom jeziku *чавкать как свинья* (isto). Ovaj frazem ne opisuje samo osobu koja puno jede već i osobu koja jede na nepristojan i neukusan način. Tip frazeološke sveze svih primjera ove podskupine je glagol + veznik + imenica u nominativu.

Suprotno navedenim primjerima, osoba koja malo jede se uspoređuje s pticom. Stoga, frazemi *jesti kao ptica (ptičica)*, *jesti kao vrabac* imaju upravo to značenje. Ekvivalenti u ruskom jeziku su *есть как птичка*, *есть как воробышек*. Tip frazeološke sveze podudara se u oba jezika: glagol + veznik + imenica u nominativu.

3.8. LJUDSKO KRETANJE

Kada pričamo o ljudskom kretanju ono se uglavnom odnosi na način na koji se netko kreće, bilo da taj netko trči, hoda ili u rijetkim slučajevima stoji.

Osoba koja se kreće ubrzano, tj. velikom brzinom uglavnom se uspoređuje s zecom. Shodno tome imamo frazeme *brz kao zec* i *trčati (juriti) kao zec*. U bazi frazema hrvatskog jezika također nailazimo i na frazeme *brz kao kobra*, *brz kao metak*, *brz kao srna*, *brz kao raketa* i *brz kao strijela* (2020). Usporedba s navedenim životinjama proizlazi iz njihove iznimno brze sposobnosti kretanja ili u slučaju navedenih predmeta, velike brzine prilikom njihovog ispaljivanja ili lansiranja. U ruskom se javljaju neki sinonimi *лететь как пуля* ('letjeti kao metak') i *лететь как стрела* ('letjeti kao strijela'). Tip frazeološke sveze pridjevskih frazema je pridjev u nominativu + veznik + imenica u nominativu, a glagolskih – glagol + veznik + imenica u nominativu.

Nadalje, postoje i frazemi koji čovjekovu brzinu kretanja uspoređuju s nekim prirodnim pojavama. Tako imamo usporedbe s munjom – *brz kao munja* ili *pojuriti/juriti kao munja*, s vjetrom – *brz kao vjetar* ili *dojuriti/izjuriti kao vjetar*, s vihorom – *uletjeti kao vihor* te s tornadom – *uletjeti kao tornado*. U ruskom jeziku nailazimo samo na ekvivalent frazema *uletjeti kao vihor* – *нестись как вихрь* (Fink-Arsovski, 2002: 54). Tip frazeološke je jednak onoj u prethodnoj skupini.

Frazemi *vrtjeti se kao zvrk* i *brz (hitar) kao zvrk* opisuju osobu koja se kreće brzo, ali na nervozan i nemiran način. Isti glagolski frazem postoji i u ruskom jeziku *вертеться как юла* (isto: 55). Frazeološka sveza ponovo odgovara prethodno navedenim primjerima.

Suprotno brzom kretanju, osoba koja se sporo kreće se uspoređuje s životinjama koje se sporo kreću. Shodno tome, imamo pridjevske frazeme *spor kao puž* i *spor kao kornjača* te glagolske frazeme *kretati se kao kornjača* i *vući se kao puž*. Ruski jezik poznaje iste frazeme *тащиться как улитка* ('vući se kao puž') te *тащиться как черепаха* ('vući se kao kornjača').

U oba jezika postoje frazemi vezani uz nekretanje tj. stajanje. U hrvatskom se jeziku stajanje uspoređuje s kipom, ponekad i mumijom. Stoga imamo frazeme *ukočiti se (stajati) kao kip*, *stajati (ukočiti se) kao mumija*. Još se javljaju frazemi koji također vrše usporedbu sa statičnim predmetima, a to su *stajati <ukočen> kao panj* i *stajati kao stup*. U ruskom jeziku nailazimo na iste, ali i slične frazeme poput *стоять как изваяние* ('stajati kao kip) i *стоять*

как статуя ('stajati kao statuta'). Svi su frazemi glagolski, a njihova frazeološka sveza je glagol + veznik + imenica u nominativu. Slika čovjeka koji se ukočio od straha prisutna je u hrvatskom frazemu *stajati kao ukopan* te u ruskom *стоять как вкопанный*. Istoj podskupini pripadaju frazemi *stajati kao skamenjen* ili *stajati kao okamenjen* (isto). Tip frazeološke sveze je glagol + veznik + pridjev u nominativu.

3.9. BROJNOST LJUDI

Frazem *ima koga kao mrava* ili *как муравьѐв кого* označava mnogo ljudi koji su prisutni na jednom mjestu. Ruski frazem, za razliku od hrvatskog, još upućuje i na to da se broj ljudi neprestano povećava (isto: 56). Tip frazeološke sveze hrvatskog frazema je glagol + imenica u genitivu + veznik + imenica u genitivu, a ruskog veznik + imenica u nominativu + imenica u genitivu.

Postoji i frazem *ima koga kao u priči* koji također opisuje ogroman broj ljudi okupljenih na jednom mjestu. U ruskom jeziku se pak javlja usporedba velikog broja ljudi s pijeskom u moru *как песку морского кого* (isto: 57). Frazeološka sveza hrvatskog frazema je glagol + imenica u genitivu + veznik + prijedlog + imenica u lokativu, a ruskog frazema je veznik + imenica u genitivu + pridjev u genitivu + imenica u genitivu.

Kao zadnji frazem navodim *ima koga kao Rusa* koji je od najpoznatijih i najkorištenijih frazema. Usporedba se temelji na činjenici da su Rusi mnogobrojan narod. Frazem je i sve popularniji među mlađim generacijama. Tip frazeološke sveze je glagol + imenica u genitivu + veznik + imenica u genitivu.

4. ZAKLJUČAK

Ovaj rad se bavi analizom frazema vezanih uz čovjeka. Frazemi su podijeljeni u nekoliko skupina. U posebnu skupinu spadaju frazemi koji su vezani uz dobrotu i poštenje te zlobu i nepoštenje. Ove četiri osobine su izdvojene od svih ostalih zbog brojnosti frazema koje sadržavaju te je tako omogućena njihova bolja analiza. Nadalje, u radu se proučavaju frazemi koji se odnose na umne sposobnosti čovjeka, ostale pozitivne i negativne osobine te druge ljudske karakteristike. Zadnja skupina obuhvaća frazeme koji opisuju odnos ljudi prema radu, njihov imovinski status te odnos prema jelu i drugim ljudima. U radu se spominje velik broj frazema s obzirom da svaka spomenuta skupina sadrži veliki broj podskupina koje se nalaze i u ruskom i u hrvatskom jeziku.

Analizirano je ukupno 434 frazema. U radu se spominje 241 hrvatski frazem i 193 ruska frazema. Velika većina frazema iz hrvatskog jezika (oko 90) ima ekvivalente u ruskom jeziku. Neki hrvatski frazemi imaju sinonime u ruskom jeziku, a to su frazemi koji imaju isto ili slično značenje, ali drugačiju strukturu.

Kao jedan od frazema koji nema svoj prijevodni ekvivalent u ruskom jeziku možemo navesti frazem *visok kao toranj* kojim se opisuje visok čovjek. U ruskom jeziku, kao što smo već rekli ne postoji ekvivalent, ali postoji sinonim *коломенская верста*. Naravno, frazeološka sveza je različita. Nadalje, postoji i frazem *мафусаилов век жить (прожить)* koji kao leksemsku sastavnicu ima Metuzalem koja je prisutna i u hrvatskom jeziku, ali u drugačijem frazemu – *star kao Metuzalem*. Ovdje značenje frazema ne odgovara jako staroj osobi već označava dugi životni vijek. Tako možemo zaključiti da se značenje pojedinih frazema koji imaju jednake leksemске sastavnice ne podudara uvijek u oba jezika.

Za kraj treba navesti da se velika većina frazema ovog rada može nazvati poredbenima s obzirom da se njihovo značenje zasniva na poredbi. Oba jezika su prilično slična u izražavanju i stvaranju frazema. Svakako valja napomenuti kako oba jezika sadrže frazeme koji se vežu uz njihovu kulturu i tradiciju te tako nisu prisutni u onom drugom jeziku.

5. BIBLIOGRAFIJA

- Chun'li L., 2014. *Obraznost' frazeologizmov, opisuyvajushhij len' cheloveka, v russkom i kitajskom jazykah*. U: Nauka i shkola, (1), 95-98.
- Fink-Arsovski, Ž. 2002. *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Zagreb: Filozofski fakultet
- Fink-Arsovski, Ž., Vrgoč D. 2008. *Hrvatsko-engleski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak d.o.o.
- Halturina O.V., Kinderknecht Ja.A. *Frazeologizmy, vyrazhajushhie sostojanie radosti v russkom, anglijskom, nemeckom jazykah*. U: *Mezhdunarodnyj zhurnal prikladnyh i fundamental'nyh issledovanij*. – 2015. № 5 (chast' 4) – S. 747-750
- Lin, M., 2017. *Frazeologizmy kak otrazhenie odnoszenija cheloveka k miru*. U: Вестник ТвГУ. Серия "Филология". 2017. № 2. С. 126–131
- Malnar Jurišić, M., Vukša Nahod, P. 2015. *O čovjeku ukratko – konceptualna analiza frazema čabarskih govora*. *Jezikoslovni Zapiski*. 21. 121-136.
- Menac, Antica. 2007. *Hrvatska frazeologija*. Zagreb: Knjiga, Zagreb.
- Mokienko, V.M., Nikitina, T.G. 2007. *Bol'soj slovar' russkih pogovorok*. Moskva: OLMA Media Grupp
- Opašić, M. 2014. *Općeeuropski frazemi hrvatskoga jezika u Rječniku stranih riječi Bratoljuba Klaića*. U: "Rasprave". Zadar: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru. str. 411- 422
- Opašić, M., Čunović, N., Fumić, M. 2014 *Bogatstvo i siromaštvo u hrvatskoj frazeologiji*. U: "Flumensia", god. 26, br. 2, Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. str. 91-103
- Prohorova, O. N., & Zaika, T. V. 2010. *Funkcionirovanie frazeologičeskijh edinic anglijskogo jazyka s koncepto-vyrazhajushhim znacheniem sovesti*. U: *Nauchnye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta*. Serija: Gumanitarnye nauki, 7 (18 (89)), 131-138.
- Šanskij, N.M., Ivanov, V.V. 1987. *Sovremenij russkij jazik*. Moskva: Prosveščenie
- Usacheva N. B., Hrebtova, K. V. 2019. *Morfologičeskie svojstva frazeologizmov kategorii sostojanija so znacheniem "bezrazlichija, ravnodushija"*. U: *Vestnik Kurganskogo gosudarstvennogo universiteta*, (1 (52)), 129-131.

Valgina N.S., Rozental' D.Je., Fomina M.I. 2002. *Sovremennyj russkij jazyk*. Moskva. Logos

Yetzaneth D., Elena A. 2018. *Frazeologicheskie edinicy, oboznachajushhie staryj vozrast cheloveka, v anglijskom i russskom jazykah*. U: *Filologija i kul'tura*, (1 (51)), 57-63.

WEB IZVORI

Akademik <http://dic.academic.ru/> (20-3-2020)

Gramota.ru. *Spravochnik po frazeologii*. <http://new.gramota.ru/spravka/phrases/> (20-3-2020)

Praskunova E.S. *Frazeologicheskie edinicy kak sredstvo harakteristiki cheloveka*. <https://scienceforum.ru/2014/article/2014001822> (20-3-2020)

Orfogrammka. *Frazeologizmy russkogo jazyka*. https://orfogrammka.ru/шпаргалки/фразеологизмы_русского_языка/ (20-3-2020)

Propisnye istiny. *Frazeologizmy o cheloveke*. <https://propisnye-istiny.blogspot.com/2017/09/blog-post.html> (20-3-2020)

Rossijskaja Gazeta. *Сивый мерин*. <https://rg.ru/2009/01/15/merin.html> (20-3-2020)

Safina R.A. *Paradigmaticheskie harakteristiki frazeologicheskikh edinic*. http://old.kpfu.ru/f10/bibl/cls/boduen/bodart1_1.php?id=5&num=27000000 (20-3-2020)

Sherbakova.com. *Frazeologizmy, harakterizujushhie cheloveka (1 chast')*. <https://sherbakova.com/frazeologizmy-o-cheloveke-1/> (20-3-2020)

Sherbakova.com. *Frazeologizmy o bednosti*. <https://sherbakova.com/frazeologizmy-o-bednosti/> (20-3-2020)

Sirotkin, D. *Frazeologizmy o cheloveke*. <https://burido.ru/464-frazeologizmy-o-cheloveke> (20-3-2020)

Sirotkin, D. *Frazeologizmy s «vysokij»*. <https://burido.ru/razvitie-i-obuchenie/535-frazeologizmy-s-vysokij> (20-3-2020)

SAŽETAK

Frazemi vezani uz čovjeka u hrvatskom i ruskom jeziku

Ovaj rad se bavi analizom frazema koji se odnose na čovjeka, a koji se javljaju u svim sferama čovjekova života. Prvi dio rada obrađuje povijest frazeologije, njen nastanak, ali i razvitak. Nadalje, također se i obrađuje frazem te njegova struktura i oblik. Sljedeći dio rada se bavi semantičkom i strukturnom analizom frazema koji se odnose na čovjeka, njegov izgled, osobnost, djelovanje, odnos prema drugim ljudima, ali i odnos prema radu. Frazemi su podijeljeni u određene skupine i podskupine zbog veće preglednosti i detaljnije analize. Svakom hrvatskom frazemu nastojalo se naći ekvivalent ili sinonim na ruskom jeziku, i obrnuto. Analiza je pokazala velike sličnosti i preklapanja između frazema u oba jezika.

Ključne riječi: frazeologija, frazem, čovjek, hrvatski jezik, ruski jezik

РЕЗЮМЕ

Фразеологизмы, характеризующие человека, в хорватском и русском языках

Эта дипломная работа посвящена анализу фразеологизмов, связанных с человеком, которые встречаются во всех сферах жизни. Первая часть работы посвящена истории фразеологии, ее возникновению и развитию. Кроме того, рассматриваются также особенности структуры и формы фразеологизма. Следующая часть работы посвящена семантическому и структурному анализу фразеологизмов, касающихся человека, его внешности, личности, поведения, отношений с другими людьми, а также отношения к работе. Фразеологизмы разделены на конкретные группы и подгруппы для большей наглядности и более подробного анализа. Для каждого хорватского фразеологизма мы пытались найти эквивалент или синоним в русском языке, и наоборот. Анализ показал большое сходство и совпадение фразеологизмов в обоих языках.

Ключевые слова: фразеология, фразеологизм, человек, хорватский язык, русский язык

SUMMARY

Human-related phrases in Croatian and Russian languages

This paper deals with the analysis of human-related phrases that occur in all spheres of human life. The first part of the paper deals with the history of phraseology, its origin and development. Furthermore, the phrase and its structure and form are also addressed. The next part of the paper deals with the semantic and structural analysis of phrases relating to human being, his appearance, personality, action, relation to other people, but also relation to work. Phrases are divided into specific groups and sub-groups for greater transparency and more detailed analysis. Every Croatian phrase was sought to find a translation equivalent, or a synonym in Russian, and vice versa. The analysis showed great similarities and overlapping between the phrases in both languages.

Keywords: phraseology, phrase, human being, Croatian, Russian